

כללי בטיחות בעבודות נוי וגינון

דף מידע מאת: יואב גרשון

מבוא:

ענפי הנוי בקיבוצים, במשקים הפרטיים וברשויות המקומיות – הינם מקומות עבודה בהם קיימים סיכונים לעובדים ככלל מקום עבודה אחר. בעבודות הגינון חשופים העובדים למגוון רב של סיכונים בטיחותיים וגיהותיים והמחייבים, את הגנת המכונות ואזור העבודה וכן שימוש בציוד מגן אישי על העובד.

המלצות בטיחות:

ההמלצות תינתנה לפי סוגי הכלים בהתאם לסיכונים האופייניים לכל כלי וכלי – דף מידע זה אינו בא במקום נקיטת צעדים המתחייבים מכח חוק או תקנות וכללי עבודה היחודיים לכל גידול וגידול.

הנחיות כלליות:

אין להסיר או לשנות את התקני המיגון המקוריים של היצרנים. לפני התחלת עבודה סרוק את מקום העבודה ופנה ענפים, שאריות גזם, אבנים וחפצים, צעצועים ומקלות וכן כל מכשול אחר. רצוי ומומלץ לעבוד בשעות הבוקר ובאור יום. אין להשאיר כלי מותנע או פועל ללא השגחה. אין לעבור מעל מרצפות, מדרכות, מעברי מים וכו'. אין למלא דלק במכשיר פועל או מותנע או כאשר מנוע המכשיר חם.

מכסחות דשא (ממונעות עצמית וידניות):

יש לוודא כי המגן על פתח פליטת העשב מורכב במקומו ויציב על מנת למנוע העפת אבנים או רגבי עפר. יש להשתמש באוזניות – רמת הרעש של רוב המכסחות עוברת את סף הרעש המותר (85db). יש לוודא כי קיים משבת מנוע בידית המכסחת המפסיק את פעולת הסכין ברגע בו מוסרת היד מידית הדחיפה. במכסחות ממונעות עצמית יש לוודא כי קיים מגן על גל ההינע (הקרדן). במכסחת המורכבת על גבי טרקטור יש לנהוג לפי כלללי הנהיגה והנסיעה (בעיקר לאחור!). אין לטפל במכונה בכלל, ובאזור הסכינים בפרט – אלא לאחר השבתה מוחלטת של הכלי.

חרמש מוטורי:

יש לוודא שימוש בריתמה המבטיחה אי הגעת ראש החרמש אל המפעיל. יש לוודא כי מגיני החום על המנוע מורכבים. יש להשתמש בציוד מגן אישי כנגד רעש. חל איסור חמור על הפעלת הכלי באזור בו נמצאים אנשים נוספים - ברדיוס של 15 מטר. יש לוודא כי מגן הראש הסובב תקין ושלם ומבטיח אי העפת חפצים ואבנים.

מפוח עלים:

יש להשתמש בנשמית (מסכה ח"פ לאבק). יש להשתמש בציוד מגן כנגד רעש. שמירת רדיוס עבודה מאנשים אחרים של 15 מטר. חובה לחבוש משקפי מגן מחוסמות.

מגזמת גדר חי, משורי שרשרת:

הכלי מותר לעבודה רק לעובד מיומן, בקי ומנוסה המכיר את כל סיכוני הכלי! יש לוודא קיומו של מגן היד ומשבת המנוע המפסיק מיידית פעולה עם הסרת היד האוחזת במשור. יש לכסות את להב המשור בגמר העבודה.

ציוד מגן אישי – חובה:

מגיני אוזניים.

משקפי מגן מחוסמות.

ביגוד ארוך ורכוס היטב.

נעלי בטיחות.

נדרשת שמירת מרחק מאנשים אחרים ועוברי אורח.

מומלצים: מגיני עור לברכיים ולמרפקים.

חומרי ריסוס, הדברה ודשנים:

הסכנות בחומרי ההדברה לשימוש ביתי אינן שונות מהסכנות בחומרים המשמשים בחקלאות. הבעיה מקבלת משנה תוקף בעיקר בדשאים, עליהם נוהגים לרוץ (יחפים), לשחק לשבת או להשתרע (בעיקר ילדים, חיות בית וכו') – מכאן שסכנת החשיפה והחדירה רבה יותר אפילו מאשר בשימוש חקלאי.

רוב החומרים הקיימים לגינון הם מקבוצות החומרים הזרחנים-אורגניים והם קרצינוגנים (מחוללי סרטן). יש לנקוט בכל הפעולות, ההתוויות וההזהרות המופיעות על תווית התכשירים ולהשתמש בהם על פי כל ההנחיות המתחייבות.

צמחים רעילים ו/או מסוכנים:

בגני הנוי אנו מוצאים עצים, שיחים וצומח אשר מוגדרים כצמחים רעילים, מסוכנים או בעלי קוצים חדים. בצמחים אלו טמונות סכנות, הן בטיחותיות והן גיהותיות (בריאותיות). הסכנה העיקרית היא היפגעות באקראי ולא בשעות העבודה דווקא.

בין הצמחים השכיחים אנו מוצאים את:

דקל התמר – עץ רעיל וקוצני, הקוצים הארוכים והרעילים נמצאים בבסיסי הענפים (על הכפות). במקרה של פגיעה (בעיקר ילדים מתחת לגיל 12) יש לפנות מייד את הנפגע לבית חולים. דיפנבכיה – צמח רעיל הנמצא בגינות נוי (בתים פרטיים, וילות).

מרגנית השדה – Anagallis

הרדוף הנחלים – Nerium Oleander

תורמוס ההרים – Lupinus Varius

קיקיון מצוי – Ricinus Communis

סולנום שחור וזיתני – Solanum Negro, Solanum Eleagnifolium

חצב מצוי – Urginea Maitima

פטירות שונות:

אמנית האביב – Amanita Verna

אמנית המוות – Amanita Phalloides

סיבית שקדית – Inocybe Hirtella

מטירנית חיזורת – Lepiota Heveola

כאמור – הסיכונים לעובדים (כאשר הם בעיקר בעלי בתים שאינם מיומנים) רבים, ויש לנקוט את כל הפעולות המתחייבות מאופי הסיכונים השונים.

ביגוד וציוד מגן ליערנים וכרתי עצים

רקע:

סיכונים לתאונות קיימים כל עת שעובדים עם ציוד ומכונות לגיזום וכריתה. לסיכונים אלו חשופים (בעיקר) היערנים, עובדי קק"ל, עובדי נוי וגננות ברשויות המקומיות וכן כל אדם המפעיל ציוד ומיכון לגיזום, כריתה וכיסוח בענפי היער והגן. כאשר עובדים עם משורי גיזום מכניים וחרמשים מוטוריים די בהיסח הדעת לשבריר שנייה או טעות אנוש קלה – והמשור פוגע באיבר (לרוב רגל העובד) בצורה אנושה.

תיעוד תאונות עבודה מכלים אלו מצביע על תאונות קטיעה קשות ביותר ואשר לא פעם נגרמות בשל אופי וצורת העבודה כאשר קשה ביותר להגן על הגוף גם כאשר הכלי (לכאורה) מוגן לבטח. רוב זמן העבודה בכלים אלו נעשה באופן לא יציב ובתנחות עבודה לא שגרתיות, לא פעם כאשר העובד "תלוי על בלימה" על גבי עצים בגובה או רוכן מעל גזעי עצים על מנת לנסרם לחתיכות קטנות יותר. לצורך כך פותחו בגדים מיוחדים אשר עיקרון פעולתם הוא מבנה מיוחד של סיבים אשר "תופסים" את שיני המשור בעת פגיעה בבגד ועוצרים מיידית את פעולתו ואת תנועת השיניים או הגלגל הסובב.

לבוש בטיחות וציוד מגן:

ביגוד בטיחות כללי – הביגוד מחולק לשלוש קבוצות עיקריות:
 סימן A DESIGN – עובדים מקצועיים ומיומנים, הלבוש כולל הגנה על אזורים מועדים לפגיעה.
 סימן B DESIGN – עובדים לא מקצועיים, הגנה רחבה יותר ועל חלקי גוף נוספים.
 סימן C DESIGN – עובדים לא מקצועיים וזמניים, "מעטפת ההגנה" רחבה ומקיפה את כל אזורי הגוף.
 עיקרון הבגד, כאמור - הוא מארג של סיבי דקל בתוך הביגוד ואשר בעת מגע של שיני המשור בו "תופס" את השיניים ועוצר את פעולת המשור או החרמש המוטורי.
 בעת מגע המשור או החרמש נמשכים החוצה הסיבים מתוך הבגד ונכרכים על הגלגל או השרשרת המניעה ועוצרים אותה מסיבובה, בכך מושגת עצירה מיידית מבלי שהמשור יכנס אל הביגוד והמתן ויחתוך אותו תוך פגיעה אפשרית באיבר העובד. גם בסוגי ההגנות יש מספר סוגים עיקריים:
 Chain Slipping - החלקת שרשרת – במגע השרשרת אינה חותכת את הבד אלא מחליקה עליו.
 C Logging – סיבים ארוכים הנמשכים אל הגלגל המניע ועוצרים את השרשרת.
 Chain Breaking – סיבים חזקים המתנגדים לחיתוך ומאיטים את מהירות הסיבוב של השרשרת.
 ביגוד המגן עומד בדרישת התקן האירופי EN 381 (חלקים 4 עד 7) למשורי גיזום וכריתה וחרמשים מוטוריים ומספק הגנה נאותה לעובדים.
 הביגוד כולל מכנסיים, חולצות, סינרים וסרבלים וכן "מגיני מכנס" המתלבשים מעל למכנסי העבודה הרגילות (כמו מגיני הרכיבה שהיו נהוגים במערב הפרוע) ומעניקים הגנה בחזית הבגד, כמו כן כפפות מתאימות וקלות אשר בנויות על אותו עיקרון של הביגוד.
 הביגוד מגיע (בעיקר) בגווי ירוק או אפור כאשר הרכב המכנס הוא 65% פוליאסטר ו- 35% כותנה לעבודה קלה ונוחה. משקלו של האריג (יחסית) קל והוא בנוי משלוש שכבות במשקל כולל (ממוצע) של גר' 210 m^2 .

קסדות מגן:

כהשלמה לביגוד ניתן לרכוש גם קסדת מגן מיוחדת הנקראת "קסדה משולבת", קסדה זו מורכבת משלושה מרכיבים: קסדת פוליקרבונט מחוסמת קלת משקל, מגן פנים שקוף עשוי רשת ו/או פוליקרבונט ומגיני אוזניים. בקסדה חורי איוורור מיוחדים למניעת הזעה, מגיני האוזניים מותאמים לרעש משורים או חרמשים מוטוריים מסוג H31 ומגן הרשת מונע פגיעה מחפצים, ענפים, נתזים וכולי. הקסדה מעניקה מעטפת הגנה (כמעט) מושלמת לאזור הפנים והראש וכן הגנת השמיעה כנדרש בתקנות.